

Jaro patří opylovačům. Pomoci jim může každý z nás

21.4.2026 - Radek Drahný | Správa Krkonošského národního parku

Když se rozhlédneme kolem sebe, vidíme, jak se příroda s příchodem jara probouzí. Remízy a okraje lesů září květy trnek a hlohů. Zanedlouho sady a aleje rozzáří kvetoucí třešně, jabloně, hrušně a další ovocné stromy. Kromě stromů se ke slovu chystají stovky druhů bylin. To vše láká stovky druhů opylovačů, bez nichž by naše krajina vypadala zcela jinak. Laikům se v této souvislosti nejčastěji vybaví naše známá včela medonosná, ale poučená veřejnost a odborníci vědí, že vedle ní v ČR žije přibližně 650 druhů samotářských včel, z nichž většina vede nenápadný, ale pro udržení druhové rozmanitosti zásadní život. A kromě samotných včel jsou ve hře i další hmyzí opylovači z řad dvoukřídlého hmyzu (např. pestřenek), brouků i motýlů.

Samotářské včely (např. hedvábnice, pískorypky, ploskočelky, čalounice, zednice, maltářky, drvodělky, zdobnice, či stepnice), kromě nápadných čmeláků a pačmeláků, zůstávají často bez povšimnutí. Nežijí většinou ve velkých koloniích, nestaví nápadná hnízda, ta bývají často skrytá v zemi, ve dřevě či pod kůrou starých stromů, dutých stéblech či starých zdech. Přesto mají pro opylování rostlin nezastupitelný význam, pro přirozené ekosystémy jednoznačně mnohem zásadnější, než včela medonosná. Navíc jsou často specializovaní na konkrétní druhy rostlin. Pokud tyto rostliny z krajiny zmizí, mizí i oni – a naopak.

V posledních letech se staly populární hmyzí domečky. Ty však představují jen malou část řešení. Skutečná pomoc opylovačům spočívá především v zachování, případně v aktivním vytváření vhodného prostředí – tedy dostatku potravy a přirozených hnízdních možností.

Co tedy může udělat každý z nás?

Zapomeňte na dokonale posekaný trávník. Část zahrady nechte přirozeně rozkvést. Seč provádějte postupně, aby vždy na části něco kvetlo. Podpořte tím nepřetržitý zdroj potravy od jara do podzimu.

Samotářské včely potřebují ke svému životu osluněná místa jen s nízkou bylinnou vegetací. Proto jim vyhovují keři málo zarostlé stráně, meze či skalnaté svahy. Ty je potřeba pravidelně udržovat – na části pohrbat stařinu a pokosit, aby zcela nezarostly stromovým náletem. Hrabané a sečené plochy je třeba v 2-3 letém intervalu střídat. Pomůžeme tak nejen opylovačům, ale i nektarodárným druhům rostlin jako např. mateřídoušce, či dobromysli.

Opylovači potřebují rozmanitou nabídku květů. Vhodné jsou například: jetel, komonice, vičenec, vojtěška, svazenka, hořčice, pohanka, kmín, sléz nebo divizna. Důležité je, aby rostliny kvetly postupně, ne všechny najednou. Dejte pozor, abyste nepoužívali směsi s cizokrajnými druhy, zejména s těmi, které jsou v naší přírodě invazní. Na louky a do volné přírody obecně takové to výsevy ale nepatří!

To, co může působit neupraveně, je pro hmyz ideální. Ponechte jim nezarostlé, osluněné plochy alespoň 1 x 1 m, nebo hromady hlíny či písku, či jen jednu ročně, či obrok sečené kouty zahrady, nebo spontánně zarůstající místa se sporou vegetací (např. jetel, vlčí mák). Právě zde si mnoho samotářských včel buduje hnízda. Před zimou se nesnažte mít zahradu naklizenou. Ponechte suché stonky rostlin, ve kterých si některé druhy mohou budovat svá hnízda. Na jaře se stanou novým domovem některých druhů samotářek, úkrytem pro hmyz a zbývající semena pomohou

semenožravým ptákům.

Časně na jaře je potravy málo. Vrba jíva a další vrby patří k nejdůležitějším zdrojům pylu a nektaru jejich zachování nebo výsadba má zásadní význam pro první jarní generace opylovačů i specializované časně jarní druhy.

Namísto kupovaných řešení lze jednoduše využít přírodní materiály jako například duté stonky (rákos, miříkovité rostliny), staré dřevo s otvory, kamenné zídky, spáry, štěrby, hliněné nebo pískové svahy s minimem vegetace. Důležité je ponechat tato místa na slunci.

Pesticidy a herbicidy patří mezi hlavní příčiny úbytku hmyzu. Pokud už je musíte použít, užívejte je pouze v nezbytném množství a dle návodu, nebo raději preferujte šetrné (např. opakované vypletí) nebo přírodní alternativy.

Opylovači si na vaši cestu najdou sami – ale potřebují čas. Velmi záleží i na stavu krajiny ve vašem okolí. Někdy trvá i několik let, než nové prostředí objeví a osídlí. Dobrý příklad pro ostatní sousedy však funguje hned.

Jak je tedy vidět, nejlepší pomoc opylovačům nezačíná nákupem nějakého hotového výrobku, ale změnou přístupu k vlastní zahradě, či okolí vašeho domu. Pestrost, přirozenost a respekt k přirozeným procesům jsou tím nejúčinnějším „opatřením“, které máme každý ve svých rukou.

Další informace o aktuálním dění v Krkonošském národním parku najdete na facebookovém profilu <https://www.facebook.com/spravakrnep>

Bližší informace:

Mgr. Radek Drahný, MBA, tiskový mluvčí, vedoucí oddělení styku s veřejností Správy KRNAP
tel.: 737 209 900, e-mail: rdrachny@krnap.cz, www.krnap.cz

<https://www.krnap.cz/aktuality/tz-jaro-patri-opylovacum-pomoci-jim-muze-kazdy-z-nas>